ANTONII VALETII ORATIO IN SCHOLIS MEDICORVM ANTE LICENTIATVM HABITA.

Quâ Medicinæ antiquitas ex antiquißimo Poëtarum Homero obiter & allegoricè describitur.

Huic accessit Io. AVRATI Poëtæ Regij Elegia ad obseruandiss. Patrem, F. IACOBVM HVGONEM, Doctorem Theolog. & Regium Ecclesiastem: necnon aliquot ad Medicos Parisienses Epigrammata.

PARISIIS,
Apud Ioannem de Bordeaux, in monte D. Hylarij, ad insigne Occasionis.
1570.

Vt longinqua maris per alta vecti,
Optatas vbi iam videre terras
Cœperunt, vlulant ad astra læti,
Imponúntque suæ rati coronas,
Lætæ pignora gratulationis:
Sic nunc sic ego penè iam peracto
Fluctus Hippocratis per & Galeni
Cursu, penè meum tenénsque portum,
Hac læta tibi gratulor camœna,
Hanc festámque tibi dico coronam,
Pignus perpetui tui fauoris,
HVGO: qui mihi nauigatione
In tam difficili tria extitisti
Vnus, nauita, nauis atque naulum.
Ducens nauita, subuehénsque nauis:
At naulum numerans tuo ipse sumptu
Vecturæ pretium, viaticúmque.

OBSERVANDISSIMO

PATRI, F. IACOBO HVGONI, DOCT. THEOLOG. CELEBERR. Regio Eccleſiaſtæ verè pio & orthodoxo, Mecœnatiq́ue beneficentiſsimo, Anto. Valetius S.

ETSI *exploratum habeo, Mecœnas optime, te ea animi æquitate & moderatione teneri, vt maximis tuis, ac penè immortalibus in me meritis talionem rependi minimè ſperes, vel optes, mèque hac natum eſſe conditione, vt quamuis vitam pignori oppoſuerim, ſi ſubductis rationibus tabulas conferre libeat, eadem nequeam tantula ex parte remetiri: ſceleris tamen non leuis, imò fermè nullo piaculo expiandi, inſimulandus viderer, ſi quod ſtudium aut officium meum in colenda pietate tua paterer deſiderari. Etenim in rerum ſucceſſu ſecũdiore ſi Fortunæ occurſant litaturi homines, quid me nunc tandem poſt meam in te expectationem non æquatam modò, ſed etiam longè ſuperatam facere putes oportere?*

Tuis vnius auspiciis non fortuitò mihi, sed planè diuinitus illapsis, in literis viuo, sine quibus viuere non potuissem vnquam, nisi infelicissimè. Nam simulatque mihi cum Rhamnusia illa, quam ego semper iniquissimam tuli, luctam esse assiduam conspexisses, me tamen ita affectum esse, vt cum Philemone libris immori cupere, & Musas meas alumnas esse tuas, & tuo vnius patrocinio aduersus iratas fortunas suas cõsistere voluisti. Hæc naturæ tuæ probitas, hæc facilitas, hæc in hominem exterum, & multorum fastu abiectum humanitas tota, quantacunque est, quæ certè apud me maxima, tota est inquam tua: quæ adeò me tibi deuinxit, vt nulla liceat oratione consequi, quanti te faciam, quantum tibi debeam, quãtum mihi omnem in partem enitendum cogitem, me gratum & memorem esse semper vt intelligas. Et quidẽ in mentem venit suspicari diuinam benignitatem mihi, vlli quàm alij, præclariùs illuxisse: quæ te priscæ religionis, fideique decus, te vnicũ Christianæ charitatis exemplar, te Theologici ordinis amplissimum ornamentum, meorum sanxerit authorem, fautorémque studiorum: qui, copiis alioqui exutus omnes, ea mirabilem in modum promoueris, foueris, ditâris. Quod vt imprimis tibi gloriosum, & mihi perhonorificum fore, ita auspicatissimi laborum meorũ exitus omen præ se tulisse certissimum

ſum arbitratus. Atque vtinam tuæ iſtius Euangelicæ pietatis tot haberemus æmulos, quot ſplendido Eccleſiaſticæ profeſſionis titulo inſignitos viros. Extarent, opinor, Hugones tam multi, quàm ſunt hac tempeſtate pauci: qui literas infelicis huius ſeculi vitio iacentes, hominum deſidia neglectas, à magnificis pollicitatoribus deſtitutas, caſibus denique oppugnatas omnibus, turpi egeſtate concidere prohiberent. Neque tot tamq; præclara ingenia ad incitas redacta elangueſcerent, collaberentur, torperent: ſed ſuorum ſubuecta Mecœnatum fauoribus in altum aſſurgerent, & mirificos politiorum doctrinarum fructus procrearent. Sed quotuſquiſque eſt, qui literis, literatíſque viris operam præſtet oppidò liberalem? Quot videas ex infinitis, qui cum veridico, & ſacro calente numine Poëta in hanc candidiſsimam vocem prorumpant?

Sic noſtras partimur opes: pars optima templo:
Altera ſors inopi ſeruit: pars tertia nobis.

Paucos mehercule, paucos. Quinetiam eò veniunt impietatis male feriati homines nonnulli, quos tamen oporteret ſtudioſis maximoperè fauere, ſi ſui inſtituti rationem aliquam ducerent, vt iis non ſatis ſit toto penitus ſuperſedere officio, niſi quid in pios & probos, à quibus ſuperari verecundantur indigniſsimè, proteruiter effutiant: vt de quodã audio tenebrione, qui vecors & exlex ne-

ſcio quid δυσθέατον καὶ δυσσεβὲς nuper inſuſurrabat: ægrè ferẽs videlicet auitæ & Apoſtolicæ nitorẽ integritatis in te omnibus è Theologis vno luculẽtiùs renidere. Mitto illius nomine paginã noſtram profanare, déque opinionum peruerſitate iſtiuſmodi inquirere: ne vel intemeratum candorem tum offendam: vel me videar velle ab inuidia vindicatũ tuæ penitiùs gratiæ inſinuare: quem iampridem in fidem atque amicitiam receptum tuam, ſi minùs ſtudioſæ vitæ meæ gratia, tuæ ſaltem conſtantiæ cauſa, tanta ad amandum inductione proſequi perſeueras. Ego verò vt grati hominis perſonam obſeruantia, ſtudio, & aſſiduitate ſuſtineam, en publicè habitam Medicis in Scholis orationem, tibi, ſecundũ Deum, bonorum meorum authori gratias nunquam intermorituras ſignificaturam euolare ſino: vtinam dextris ad te auibus veniat. Qualiſcúnque eſt, etiamſi meum nondum iudicium potuerit promereri, tibi primario cultioris literaturæ viro ſi non omnino diſpliceat, mihi vtcunque ſatiſfecerit. Interim Gregorij Palamæ Theſſalonicẽſis Archiepiſcopi Proſopopœias ſublimis plenas Theoſophiæ, è Græcis à nobis Latinas iã propè factas expectabis. Bene vale Mecœnas optime, & Muſas noſtras cõmendatas habe. Lutetiæ Pariſiorum 4. nonas Iunias, Ann. 1570.

ANTO. VALETII ORATIO IN SCHOLIS MEDICORVM ANTE LICENTIATVM HABITA.

Quâ Medicinæ antiquitas ex antiquißimo Poëtarum Homero obiter & allegoricè deſcribitur.

SI QVID omninò in me agnoſcerem vel mediocri laude dignũ, Viri ornatiſsimi, lætarer profectò mirificè cũ Neuiano illo Hectore aboratore laudari omnium facilè laudatiſsimo: cuius ego iudicio tantum tribuo, vt longè mihi ſit iucundior atque plauſibilior tacita ſua vnius exiſtimatio, quàm ſi vel vniuerſum Romanum forum acclamet, ſuffragetur, applaudat: aut me tantus excipiat & ſuſpiciat hominum concurſus, quantus olim Xerxem exercitus, nominis & fa-

mæ perennitate celebratus. Vt enim vẽtosæ suffragia plebis, quæ pari temeritate & probant, & reprehendunt, nunquam sum aucupatus, ita probatorum virorum calculis cõmendari pulcherrimum sanè semper existimaui: qui nec quenquam falsò sua pro simplicitate velint attollere: nec posiint pro sua prudentia falli: quorum neque doctrina suspicionem erroris, nec vita quippiam resipit assentationis. At splendidæ istiusmodi laudes tantũ abest vt mihi cristas erigant, vt vndecunq; inglorius vehementiùs etiã mihi displiceã: qui admoneri videor, qualem me esse conueniat, cum ea de me prædicantur honorificè, quæ in aliis veneror, in me desidero. Et ne merces ignotas inani vobis obtrusas ostẽtatione queramini, meipsum depingere instituo, tantò quidẽ meliùs, quantò sum ipse mihi, quàm aliis, notior. Quod antequã aggredior, mihi subuerendum video, ne purgatissimas aures vestras affabili Encomiastæ eloquentissimi canoritate delibutas densissimis orationis meæ salebris exasperem. Nam quamuis obscurius nomẽ sit meum, quàm vt eius splendore quenquam excitatũ putem, víxque humili dignãdum veniat dexteri-

teritate dicendi, & hoc imbecillitati meæ plurimùm alacritatis & virium exhibeat, loci tamen huius sublimitas non nisi grandiloquentia & sententiarum maiestate per sonare solita mihi mirũ incutit terrorem, neruos quantulæcúnque facundiæ (quæ in nobis nulla, aut perquàm est exigua) conuellit omnes, mẽtis aciem perstringit. Nec minus, opinor, mihi in eo difficultatis incumbit, vt quicquid dixero ad eam submittam moderationem, quæ omnium stomacho satis posit facere, parere nauseam nemini: vt non minùs quid aures cuiúsque pati valeant, quàm quod virtutibus debeatur, attendam. Quorum alterutrum à me quis desideret, cùm anxietatis sit indefatigabilis alterum, alterum humanæ plusquàm solertiæ? Sed enim illud non extimesco, ne gratus, ingratúsue habear, prout satis, parúmue dixero. Animaduerto enim Deos ipsos non tam accuratis adorantium precibus, quàm innocentia & sanctitate gaudere: gratiorémque existimare, qui delubris eorum puram castámque mentem, quàm qui meditatum carmen intulerit. Iam verò ne vos longiore morer prooemio, néue facilitate vestra ambitiosè abuti, aut nullam

penitus officij mei rationem duxisse videar, vos vos oro atque obsecro nostram in dicendo exiguitatem mansuetudinis,clemētiæq; vestræ magnitudine subleuetis:quámque mihi toties non inauspicatam præstare fiduciam voluistis beneuolentiam vestram,eandem hodierno die initiū & finem quæ cupio , quæque cogito , eloquendi patiamini afferre.Ego quidem (Viri percelebres) à DIVO IVNIO oppido Lemouicibus contermino oriūdus, parentibus natus antiqua probitate & fide claris, fortunæ dotibus non ita locupletatis, sic sum ab ineunte ætate educatus,vt charissimum patrē ANTO. VALETIVM habuerim præceptorem: qui,licet ab ocio literario distractus & auocatus aliud iniisset vitæ genus, me Grammaticis artibus intinxerit,imbuerit,informârit: nec priùs à se auelli permiserit, quàm altiores ad doctrinas capessendas erectū senserit. Mox vbi primis illis ex auspiciis nonnullam de me cœpisset expectationē,optimos quósque, qui eò loci haberētur,præceptores sibi familiaritate iunxit:quorum doctrinam & mores (vt mihi rectiùs foret consultum)exploraret:è quibus vnum aut alterum , cui mei curam cre-

deret, deligeret. Pauculis pôst annis emicãte simul cum adolescẽtia visa est sese ingenij veluti renascentis facies exerere: quòd Oratoriæ & Poëticæ artibus eam operam non pœnitendam nauâssem, quæ me prorsus auerso à Musis animo non esse testatũ cuiuis reliquisset. Intereà crebris parentis obiurgationibus interpellatum, & ad ampliores in literis progressus factitandos animatum me mira incessebat cupiditas insignes lustrãdi academias, vnde disciplinarum aliquid & sapientiæ hausturum sperarem. Verumenimuerò istud animi mei votum, laudabile quanuis & honestum, comprimebant rei domesticæ angustiæ sumptibus in studia sufficiẽdis impares: vt id et antiquum est, & haud scio an etiam fato literatum quodam comparatum, vt quò quis ingenuas artes cõplectatur studiosiùs, hoc fortunæ fluctibus iactetur acerbiùs. Ista tamen mearum ex rerum tenuitate impedimenta minimè pertæsus, cœptis insistendũ duxi: & tanquã Herodoticus ille Solon, aut Homericus Vlysses cognoscendi studio peregrinũ agens, boni visus sum genij comitatu beari, qui perpetuam bonorũ cathenam, trahentibus inuicem ansis, mihi in

hãc vſque lucem porrexerit. Etenim ſimul atque nudum me Lemouica charybdis exteris oris euomuiſſet, gymnaſij celebritate Aquitanici (quo nullũ videre fuit celebrius, quandiu Gallicum orbem pacis temperauit amœnitas) illectus,

Burdigalam conceßi vrbem, clementia cœli
Mitis vbi, & riguæ larga indulgentia terræ.

ATQVE ibi cùm cogitarẽ de iuuentutis erudiendæ ſubeunda prouincia (hæc enim vnica fuit ſtudiorum meorũ alumna) mirũ quot in ſcopulos impegerim, quãtis me viderim difficultatibus circumſeptum. Non enim ætas huic par oneri ſuſtinendo videbatur, quòd annum vix decimũ attigiſſem quartum. Feliciorem tamẽ, præter opinionem omnium, ſortem nactus, me totum ad ſtudia confero, & primariæ vrbis auguſtiſſima antiquitate, & venerabili moderatorum authoritate, ſpectatiſsimóque candore permotus. Tum enim Burdigalæ tam plena Muſarum erant omnia, vt de ea aptè dici potuerit, quod in editis collegij foribus duro marmore inciſum carmẽ legitur.

Non decuit Muſas vlla magis vrbe locari,
Quàm quæ Phœbigenam protulit Auſonium.

IN EA per quinquennium ſub Nicolao

Mongelosio Doctore Theologo, Philosophóq, eminentissimo, & Helia Vineto celeberrimo Mathematico, Græcæque literaturæ callentissimo institutus, Philosophicã tandem ad lauream cõtendi. Ac paulò post cùm prælectione publica viris probis & doctis inotescere cœpissem, alij me Iurisperitiæ natum dictitantes, Tholosam legum altricem mittebant: alij ad instituendam subinde iuuentutem incitabant. Neutrorum in verba credul⁹ ARNOLDI FERRONII viri quondam Senatorij, & literarum (vt literati nôrunt omnes) omniũ, maximíque iuris vtriusuis Antistitis saluberrimum sum consilium amplexatus: qui Consiliarius Regius mihi infimæ notæ homini vt consuleret, nõnihil de sua grauitate remittebat libens, tam mihi benè cupiebat. Persuasus à Romanis musis ad Græcanicas, tum demũ ad Medicinam desciscere, florentissimam hanc Parisiorũ Lutetiam, vel potius Lucetiam, in qua lucent omnia, quibus humana sese efferat gloria, aduẽtare quàm cupidissimè optaui. Vrgebat id desiderij rediuiua in ADRIANO TVRNEBO Galliæ nostræ miraculo omnium palæogræcorum & Latinorum cõsummatissima eruditio, non

totam modò complens Aquitaniam, sed cunctis etiam terrarũ angulis protuberans: necnon aureum Aurati nostri vellus, auro quouis omnibus opulentæ Græciæ thesauros affectãtibus, omnibus abditißima Poë-
ta rum orgia rimari cupidis, amabilius. Optati compos, diuina annuente mihi benignitate, euaseram, ni illum mihi, totíque Reipu. literariæ (quibus satis viuere nunquam potuisset) acerba luctuosáque morte præripi contigisset. Tanto orbatus præceptore vni Aurato (Palladiæ palæstræ tam exercitato duci, vt Attico & Latio cœlo genitus credatur) totum me tradidi excolẽdum: qui Homericorum mysteriorum diuinißimus indagator, & Pœoniæ amplectendæ cupidinẽ allegorica poësi mihi egregiè refricuerit, & eiusdem prima delineamẽta miranda ingenij industria designârit. Primùm etenim Medicinæ dignitatem ex ipsius antiquitate, antiquitatem ex ipso antiquißimo poëtarum Homero repetebat: qui cuncta Græcis ad tãtam expeditionem necessaria cùm locis in aliis, tum præcipuè in cathalogo enumerans, duos illos memorat excellentißimos medicos Podalirium & Machaona Aesculapij filios.

Τῶν αὖθ' ἡγείσθην ἀσκληπιοῦ δύο παῖδε
Ιητῆρ' ἀγαθὼ ποδαλείριος, ἠδὲ μαχάων.

QVORVM nomina ab vtráque Medicinæ parte vel effecta, vel efficta videri poſsint: vt μαχάων ἀπὸ τῆς μάχης appellatus priorẽ Medicinæ partem Chirurgicem, quæ circa vulnera verſatur, & cuius inter bella frequens ſit vſus, innuat: ποδαλείριος alterã, licet ſubobſcuriùs, ſignificet. Cuius nomen ἀπὸ τῶν λειρίων, quod plantarũ genus omne eſt poëtis, & πεδὰ, o in ε verſo, quo Bœoti, atteſtãte Pindaro, pro μετὰ vtuntur, ſit petitũ: quaſi inter flores & plantas agere Medicus dicatur. Aut, ſi quis malit, quòd ad eundem pertineat ſuis plenum numeris medicum & ferri ad ſectiones, & herbarum ad fométa tractatio, per illum Machaona ferri vſum, per Podalirium herbarũ applicationem accipere licebit. Neque verò noſter Latinus Homerus Virgilius, non, vt alia omnia, & hoc feliciſsimè eſt imitatus, Iapin illũ ſuum Iaſi filium Chirurgum ſiue Medicum Aeneæ caſtris adhibens, quæ non tam ἀναγχαῖος πολεμιστής, quàm ἰατρὸς, ſequeretur.

Iámque aderat Phœbo ante alios dilectus Iapis
Iaſides: acri quondam cui captus amore

Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo
Augurium, citharámque dabat, celeréſq; ſagittas.
Ille ut depositi proferret fata parentis,
Scire potestates herbarum, uſúmque medendi
Maluit, & mutas agitare inglorius artes.

QVIBVS in verſibus duo audio occurrere, quorũ alterum vel imprudentem lædere, vel prudentem facilè fallere queat. Quis enim prima ſpecie non durius illud Virgilianum cenſeat, in quo ſpretis Apollinaribus donis maluiſſe Iapin ingloriũ mutas artes agitare traditur? An mutæ Apollineæ artes, quæ tam multis voluminibus à diſertiſsimis ſunt conſcriptæ? An ingloriæ, quæ ex hominibus ſemideos, ex ſemideis Deos, ob diis ſimilem medicis cõceſſam facultatem, faciant? At mutas & inglorias artes vocitat, quòd tales apud Romanos, vel Platonis tempeſtate, haberentur? Sanè quidem, cum Romani adhuc rudiores cuiuſlibet artis, quàm armis, eſſent. Quinetiam ludit poëta, cum Iapin augurium, cytharam, celeréſq; ſagittas præ ipſa medica arte contempſiſſe refert. Illa etenim tria tres Medicinæ partes occultè indicant: auguriũ prognoſtica, quæ partim Phyſica, partim Metaphyſica conſtant: cithara temperaturam humorum

humorum & medicamentorum: ſagittæ ferramẽtorum vſum artificioſum, certum, & expeditum, tam in venis pertundendis, quàm vlceribus aperiendis. Sed & quiſpiam fortaſſe mirabitur, quòd Chironem illum Medicum celeberrimum (cuius medica ſchola fuit πήλιον εἰνοσίφυλλον, Pelion ſtirpium varietate vberrimum)& φῆρα, id-eſt ferum,& ſemiferum ſeu ſemihominem pinxêre, cùm alterutrum Medico minimè conuenire videatur. Verùm ferus eſſe debuit, non ſolùm propter ſyluarum ad herbas peragrationem, & ſtudiorum ſolitudinem exquiſitam (nam & Pholoën habitârunt Centauri, & φώλια dicebantur ferarũ luſtra,& ſtudioſorum cõuenticula) ſed etiã quia immiſericordem eſſe deceat; cùm alioqui cæteris in artis ſuæ operibus ſit ita ἤπιος ἰατρὸς, velut humanus quidam pater, vt idcircò vtráque ei ſit natura tributa: feræ, ad ferro, vt igne, vtendum: hominis, ad ſecta & vſta leniendum. Eſt etiam, quod altiùs lateat eo in figmento adumbratum myſterium. Nam cùm Medicus eſſet antiquis, qui diuina calleret,& humana (in quibus tota eſt Philoſophica commentatio à Barbaris, Hebræis,& Aegyptiis inuenta, &

cum suis pellibus aureis deuecta) Centauros illos humana effigie cum ferina mixtos dederunt, hominis simulachro diuina & animam, feræ, humana & corpus, complexi: vt sicut mores & affectus animi temperiẽ corporis sequuntur, adeóque affectus corporis affectuum animæ temperaturam, ita in vtróque peritus medicus habeat versari, & proinde perfectus esse Philosophus. Artis autem medicæ heroïcis illis temporibus duo summa erant emporia, Thessalia & Aegyptus, sed quorum fides auribus tantùm creditur. Nunc duo sunt, quorum oculi vobis fidem faciant, similia medicæ artis gymnásia in hac nostra Græcia, vel etiam maiore Græcia Gallia: alterum apud Montem Pessulum, quasi Pelion alterum, vbi sui non desunt Chirones: alterum apud hanc nostrã, Aegypti simillimam Lutetiam: cùm sicut illa limo à Nilo congesto, ita hæc Sequanæ & Matronæ confluentiũ fluminum luto coaceruata & fundata, vnde Lutetia à luto nomen ceperit, videri posit. Et vt illic Chirones, sic hìc sint non semihomines Centauri, sed omnium formarum Protei: qui (quod de illo dicit Homerus)

ἴσασι τά τ᾽ ἐόντα, τά τ᾽ ἐσσόμενα, πρό τ᾽ ἐόντα.

HAC ergò in Aegypto orbis theatro cæteris medicæ facultatis phrōtisteriis palmam præripiente vniuersis prima Medicinæ iacturus fundamēta, imprimis I. CARPENTARIVM Philosophū & Medicum præstantissimum in Physiologicis audiui: mox Apollinares solertissimorū Doctorū scholas LAFILAEI, Viri non solùm admirabili integritate vitæ, verumetiā alta, reconditáq; doctrina, tum morū quoq, incredibili comitate cōmēdatissimi, ROCHONII subtiliss. COMITIS scientissimi, MALMEDII doctissimi & disertissimi, CAPELLæ numerosa disciplinæ supellectile instructi, frequentaui, donec adultior factus sedentem Regali in suggestu Hippocraticæ assertorē fidelitatis grauissimum LVDO. DVRETVM, Regis Consiliarium & Medicum, eiusdémque Principis in Iatrica Paraphrastem luculentissimum audacter adierim: à quo, tanquam ab authorato sacris oraculis Aesculapio, incredibiliter confirmarer. Per quem certè quantum profecerim, dicere non ausim, ne vanam laudationem temeritatis & imprudentiæ plenam à me extundere velle existimer, à qua me semper habui, habiturúsque sum alienissi-

mum. His nō infeliciter actis Medicinæ primordiis ciuile bellum funesta calamitate formidabile lares patrios repetere, se turbulentissimis tempestatibus committere, vale denique Gatiis & Musis Valetium ære minimè valentem dicere imperabat, vt dixissem mehercule,

Anchora firmâsset nisi nostram querna carinam: id est, me animo fluctuantem, vel etiam consternatum & fractum viri eruditorum optimi, & optimorum eruditissimi LEODEGARII A QVERCV, Regij Doctoris meritissimi solida probitas confirmâsset, extulisset, beâsset. Illius enim sincerissima pietas fortunam in me detonâsse conspicata, mihi ceu certissima Cynosura præluxit, tādémque ad portum deduxit cum maximi illius Adriani Turnebi liberis, haud vulgaris spei adolescentibus, perfruendum: quib⁹ in studiis dux & author essem. Quod non postremæ felicitati, quandiu vita constitero, apud me ductum fuerit, me parētis illius præfectum esse pignoribus, quem colat vsque, culturáque sit posteritas, dum literarum memoria perennabit. Tantulo vix otio licuerat fruisci, cum Iuno rursus aliqua in nos Aeolum conflauit.

Vnde rei ſubiit nobis noua cura gerendæ.
Stadium medicum amicorum ſuaſu mihi emetiẽdũ eſſe intelligo. Ego inopia preſſus ancipitem in cogitationem venio, captandi fermè cõſilij neſcius. Ad religioſiſsimum illum literarum myſtem, Regij iuris Cognitorem integerrimũ AEGIDIVM BORDINVM (qui iam relictis mortalibus ſuo fruitur Chriſto, quem ſemper habebat in ore, ſemper in pectore) rem detuli: vt erat humani illius numinis tam mihi libera, paténſque familiaritas, quàm quæ vnquam alij fuerit liberrima, atque patẽtiſsima. Cui cùm conſiliorum meorum rationes ſignificâſſem magis, quàm explicuiſſem, videbimus, inquit, diligenter aliquid, in quo ſit cùm certa tuendi ſtudij tui fides, tum eius, quem tibi auxiliarem poſtulas, fauoris mei explorata poteſtas. Fac animo ſis magno, nec quicquam eſſe putes tãti, quod ſtudiorum tuorũ iter interrumpat. Paruo tibi ad hæc fouenda ſumptu opus eſt: is autẽ nuſquam homini ſtudioſo & frugi deeſſe poteſt. Non tam acerbus, quem impendere dicis ex paupertate, caſus videtur, vt cũ eo tibi omnem libertatis & dignitatis ſpem abiiciendam arbitrêre. Age, & memineris

hominem te esse, qui iampridem cum fortuna, quæ omninò non sit pessima, luctari cœperis: cui quæ nunc iacet afflicta, aliquãdo emersura sit virtus. Obsequio sum tanti viri monitis me præbere decuit, repugnante tamen imperiosæ Deæ cæcitate. Ad baccalaureatum prouectus, vel mihi Mecœnatem inueniendum, vel tanto supersedendũ molimine existimaui. Tum Ioannes Auratus Poëta Regius, ὁμόπατρις meus mihi multis nominibus obseruandus, me anxietate istiusmodi penè cõfectum quàm commendatissimum habuit Iacobo Amioto, magno Regis Eleemosynario, quàm terso, quàm nitido, dij boni, epigrammate.

Excellens bonitas, benignitásque,
Excellens studium tuum fouendos
In cunctos ope Regis indigentes,
Præsertim pietas probata quorum est
Certis testibus, eruditióque,
Multos incitat, vt tibi probari
Optent, cúmque probaueris, foueri.
Hunc ergò tibi testor esse vtrúmque,
Et castum pietate, & arte doctum.
Eius sed studiis ad altiora
Enitentibus obstat, officitque
Res angusta domi. Fauente nunc te,

Regis subsidio petit iuuari
Ad sumptus medicæ professionis,
O doctorum Amiote summe amator.
Fac ergò studet arte qui mederi
Multis, huic medearis ipse egenti.
Nam nomen facit omen, hunc futurum
Felicem sua in arte: plurimósque
Facturum esse Valetium valentes.

NEC defuerunt qui Regi, non qui Lotareno Cardinali me in alumnum daturos se iureiurando affirmarent. Quid tum? His & illis Aulicis ampullosam tantùm & subuentaneam inesse gratiam, pollicitationibus luxuriantem, rerũ vacuam sum expertus. Eò tandem recidi, vt in angusto spes omnis mea videretur posita, nisi inconcussæ, intemeratæque Theologiæ ter maximũ Heroa velut è Iouis aula ad me deductum, aut è naturæ adytis erutum, Obseruandissimum Patrem, F. IACOBVM HVGONEM, Franciscanæ Phœnicem familiæ, Regium Ecclesiastem orthodoxa fide & vitæ sanctimonia conspicuum, diuino (vt id de me profitear ingenuè) afflatus spiraculo in meum patrocinium inuocâssem. Venerat scilicet in mẽtem mihi eum, qui ab omni terrena fæce Christiani amoris igne ex-

coctus esset, qui natalium alioqui claritudine & nobilitate conspicabilis cuncta Deo reliquisset, qui niuea probitate cãdidus cæteris præniteret, eũ, inquam, afflictas meas piis oculis respecturum esse camœnas. Nec mediusfidius mea me fefellit opinio. Illius enim ad genua prouolutus, suam cliẽtelam impetraturus (ratus mihi clienti pauperi potiorem futurũ pauperem mecœnatem) diuinum statim illud mihi dedit eloquium.

Macte animo, Christus iustũ miseratur alumnum.

O MENTIS aureæ bracteatum dictum! ô candidissimo de pectore lactei sermonis alimoniam! Quid postea? Quicquid de tenui Regiæ cathedræ reditu dare potuit, id in annuam versum eleemosynam, mihi studiisq; meis erogauit, sibi nihil, præter Christum reseruans. Hoc vnico Mecœnate auspice viaticum habui ad medicum curriculum: & quod à Torrente, id est Cardinali aliquo, Episcopo, Abbate, aut alio ecclesiasticorum prouentuum aucupe corradere non potui, id à riuulo, Christigenæ, Fräciscanæque paupertatis æmulo sum facilè cõsequutus. Sed effare, quo merito? Quid me oneras sciscitator? Rationem felicitatis nemo reddit: Deus & qui Deo proximus tacito

sua

ſua munera diſpertit arbitrio, & beneficiorum ſuorum indignatus per homines ſtare iudicium, mauult de ſubditis dediſſe miraculum. Quo inquis merito? Ego nullum ſcio: totum mirificæ mei Mecœnatis pietati & gratiæ, quam de cõmuni Deo plus quàm vllus hauſit, acceptũ refero. Nec eſt vt cauſetur aliquis fortunarum ſuarum vacuitatem, quâ tantum poſsidere lex eſt, vt mendicare ſit neceſſe. Nemo enim tam egenus, vt pietatem colere non poſsit. Nonne ſeruulus ille mendicus paralyſi reſolutus, cùm eleemoſynis ſuſtẽtaretur, quicquid in diem ſibi erat reſidui, cæteris offerebat, nihil in craſtinũ ſollicitus, ſed quærens regnũ Dei, & eius iuſtitiam? Hoc voti habuerunt & antiqui patres, ſacroſanctæ fidei cultores optimi, qui nulla in pauperes liberalitate ſatiati ad egeſtatem ferè vltimam peruenêre: imò in tantam ſeſe anguſtiam coniecerunt, vt in funere ſuo alieno ſyndone fuerint inuoluendi. At quantò tunc ſe pauperiores feciſſent, tantò poſtea amplioribus in cœlorum regno locupletatos iri diuitiis probè nouerant. Ecquid aliud de beneficentiſsimo meo cogitauerim Mecœnate, qui me tam pio complectitur animo, vt pietatis pretium offerat Deo? Neque ei

fuerat hac me forte felicitâsse, nisi FRANC. BRIGARDI, Regij Medici, & medicorum procerum amplissimi Coryphæi, omni virtutis præconio superioris, mihi propè paternam beneuolentiam conciliâsset, vnáq; PETRI LAFILAEI famigeratissimi nominis Doctoris (cuius vel ipsi Apollini tam miranda viderit posit sublimioris artis penus omnigena, quàm visa quondam admirabilis toti Græciæ Coi senis diuinæ eruditionis præstantia) singularem fauorem adiunxisset: qui mihi in Cardinalitia, Myronis Medici Regij vice, moderatoris prudentissimi officio functus, germanum sese præceptorem obtulit: nec me passus est sua mente, tanquam stigmaticum, vel spurium discipulum, turpiter excidere. Vtrúmque, Brigardum dico, & Lafilæum, quamuis nascentis laudis meæ fautorem agnosco, te tamen, mi Hugo Mecœnas colendissime, speratæ dignitatis authorem fore confido. Quanquam verò tanta sint ista tua in me beneficia, vt, etiamsi capitis huius auctionem fecero, quantum tibi sim obæratus, nō queam exprimere, maiora (si quæ maiora sunt, quorum nulla perspicio maxima) à te expectârim: tam alta in mente tua repostum hūc tuū clientulū videor videre,

Equidem dies noctésq;, vt debeo, in te animũ conuertens, humana duntaxat incommoda, & variabiles valetudinis euentus reformido: doleóque felicitatem meã, quam immortalem esse vellem, in vnius mortalis anima consistere. Hæc sola, qua glorior, cui viuo, quam veneraturũ me tãdiu, quandiu spiritus intus egerit, sanctè iuro, polliceor, testor. Hac me sola (Doroni Orator ϖανδωρότατε) commendare debueras beatitate, non alia meis ex lusibus præconia venari: nisi fortè lucis aliquid meis scriptis appictũ credideris, quo mei Mecœnatis (cui mea sacrãtur omnia) oculi capi posśint. Ast quantulacúmque illa sunt poëtica, si laudare fas est, hoc sanè mihi non improbabuntur nomine, quòd casta sint:

Nec Cypriæ curas, vel olentia gaudia cantent:
In mores acuant sed spicula multa pudicos.

HIS EGO scriptionibus oblector, quæ mei curas animuli studiis grauioribus exerciti leniant, diluant, & ad eadem grauiora studia resumenda faciant alacriorem. Hæc mea est pila palmaria, quæ quatuor abhinc annis ludi cœpta orsa est Galliadem heroo carmine describere, Græca aliquot opuscula Latinitate donare. Hæc sola est, quæ perficiet, ne quem vnquã

lateat (si modo is sum ego, cuius opera ad posteros peruētura sint) me à cæteris, incolumi omnium gratia, qui ad hoc medici honoris fastigiū diuersa vnquam virtute venerunt, venturíque sunt, secretum esse: in quem intueantur, qui paupertate præuenti libero ad medicum gradum aditu prohibētur. Hæc sola, quæ cunctis mortalibus adimat occasionem demirandi Alexandri Magni in Chærilum beneficentiam, Mecœnatis in Maronem & Flaccū inexhaustam benignitatem, Vespasiani in Plinium studiū, Gratiani Cæsaris in Ausonium humanitatē, Laurentij Medicis in Politianum seculi nostri delitias amabilem fauorem, vt vnicum Hugonem meū Mecœnatem supra fidem suspiciant omnes. Quod me Nicādro comparas, id debeo facilitati naturæ tuæ ab omni liberali doctrina instructißimæ: quæ vt ad bene dicendum, ita ad meliores cogitationes scriptis cōmendādas est aptißima. Sed si me res iudice definiatur, te reuera νίκανδρον, virorum, vt pote oratorum, triumphatorem sanxerim: qui pauculis diebus plus Arpinitatis, collimatæque eloquētiæ fuderis, quàm quinque Demosthenes, totidémq; Cicerones paribus numero annis à se potuerint extorquere. Superest (Vi-

ri grauiſsimi)ad metã noſtra properet oratio,immenſóq; cedat verborum agmini, ne videat ad referẽdam gratiam tardior, cùm vos ad officium promerẽdum tam fueritis expediti. Primùm igitur Deo optimo,maximo,& immortali(qui meæ menti ſemper lumina prætulit,qui teneræ ætati docilitatis commodum, & ad naturæ propenſionem ſuæ auxiliũ gratiæ addidit, vt liberaleis diſciplinas perdiſcerem, ſed ſuæ gloriæ ſeruituras, quarũ adminiculis adiuta mens mea eius cognitionem ampliùs aſſequeretur, quem noſſe humanæ ſumma eſt felicitatis) Deo,inquam,immortali tãtas ago gratias, quãta valeo infinitæ ſuæ miſericordiæ virtute: quoniam tantæ ſuæ bonitati debitas laudes, etiamſi millena huius corpuſculi membra in totidem linguas abirent, non potis ſit rependere. Chriſtiparæ Virgini, Cælitibúſq; omnibus, qui ab huius mortalitatis pelago ad portum quietis, tranquillitatis & pacis peruenire meriti, noſtri dignãtur eſſe memores,qui in huius vitæ ſalo circunſtantibus agitamur procellis,quãta queo religione, & fide grates habeo. Parentibus dilectiſsimis,quibus ſecundũ Chriſtum & cælicam cohortem plurimum honoris deferre teneor, immortales ago gra-

tias,ſi poſſem,etiam referrem: cùm eorum fortuna remunerandi vicem inſinuet, ſed noſtra non ſuggerat reſtituẽdi facultatem. Mecœnati meo mihi ſemper colendiſsimo tales pro tantis ſuis in me meritis gratias perſoluo, quales apud Deum fieri cõuenit, ſentiendo copioſiùs,quàm loquendo. Atq; iterata pollicitatione hoc vnũm ex animo promitto, perfecturum me, vt non modò hæc hominum ætas,ſed etiam tota ferè poſteritas,quàm benè apud me ſtudiũ, operá, officia ſua collocârit,intelligat atq; cognoſcat. Te verò, AEGIDI BORDINE,quem ab hac rerum humanarum perturbatione in diuinas illas ſedes migrâſſe non dubitâter affeuerârim,ſi cuius vnquam pietas,atq; benefida innocentia ab impiorũ pœnis tuta,cæloq; digna eſt credita, tete patronum olim meum qua mentis gratitudine proſequar? colam? obſeruem? Nefas,arbitror,eſſet mihi tuos Manes excire, vel ſollicitare: quorũ apud me tã rata eſt ſalus, vt eos mihi veneratione potiùs, quàm miſericordia proſequendos putem, atque etiam propitios iam exoptem. Vt tamen grati animi conatum oſtendam,officium omne meum Aegidio & Claudio Burdinis liberis amantiſsimis,qui tui deſiderio extinguũtur, vo-

ueo & dedico, illis etiam, si posim, suum omnem tuo ex interitu dolorẽ exhausturus. GVL. POSTELLO disciplinarũ omnium fœcundisimo promo, omnium, mea sententia, nostro æuo literatorum literatissimo, qui speciosisimam suam illam polymatheiam (qua cunctis ita antecellit, vt albis, quod dicitur, equis præcurrat) mihi cõmunem fecit, qui quamuis tenuioris census, aut opibus spoliatus omnibus, me quãta potuit liberalitate auxit, magnas habeo gratias, maiores, cum res tulerit, habiturus. IO. AVRATO, LEOD. A QVERCV, FRANC. BELLEFORETO, IO. VVILLEMINO, Viris clarisimis, omnísque literarij ordinis signiferis veluti protomystis grator plurimùm, propensum, quamdiu vixero, eorum in me animum memoraturus. Vos verò (honorandi præceptores) vos simul omnes hác voce affabor, ne se quis ægrè vel iniqua sede locatum, vel malè descriptum, præteritúmue ferat.

Ast ego quas tanto vobis pro munere grates
Reddere sufficiam, collegi maxima vestri Docti-ribus Medicu.
Nomina, in arte quibus Podalirius, atq; Machaon,
Atq; Amythaonius nequeat certare Melampus?
Denique non ipsi duo, quorum semifer hic est,
Totus at ille ferus, decus & Deus artis vterque:

Semifer ille decus, Deus alter, qui fera totus.

Anto. Viuario Cancellario. *At te quo dignè quo carmine compellabo?*
Cuius cancellis Academia tota quaternis
Septa manens, intrà sua tot viuaria pisces
Seruat, nec mutos, nec languentes malè, verùm,
VIVARI, viuos, & viua voce vigentes.

Claud. d'Oron Paranympho. *Nec te prætercam, quo conciliante iugales*
Me velut in thalamos admisit sponsus Apollo,
Pronuba nō Iuno, D'ORON, mea sed (mihi si fas
De te vera loqui) mea pronuba, & innuba Pallas.

FINIS.

A ANTOINE VALET MEDECIN.

Ayant ce que tu as, VALET, que cherches-tu?
Ne t'est ce pas assez, que ta main glorieuse
Sur l'ignorance soit dé-ia victorieuse,
Et tienne dessouz soy ce serpent abatu?
Ne t'est-ce pas assez, qu'au roc deux fois pointu
On t'aye veu monter par la trace poudreuse?
Ne sçais-tu (tant sa suite est pauure & mal-heureuse)
Que peu souuent Fortune accompagne vertu?
Tu te plains de ne voir guerdonner ta science
Des presens meritez du Cornet d'abondance :
Et tu vas regrettant l'or du siecle doré.
Pren cueur, docte VALET, chasse loing toute crainte:
Car puisque de vertu ton Galien s'acointe,
Par luy tu seras riche, & par elle honoré

FR. D'AMBOYSE PARISIEN.

AD OBSERVANDISSIMVM PATREM, F. IACOBVM HVGONEM, DOCTOREM THEOLOGVM celeberrimum, Ecclesiastem Regium verè pium & orthodoxum,

IO. AVRATI POETAE REGII ELEGIA.

CEDITE Pisones iam, Messaláque vetusti,
Summa quibus doctos fama fouere fuit.
Cedite vos, quorum celeberrima gloria durat,
O Mecœnatum nomina clara virûm.
Magna quidem vobis laus est aluisse Poëtas,
Sæpè quibus largas annumerâstis opes.
Dona sed illa velut magno de flumine riui,
Vtque redundantes fonte videntur aquæ.
Vnus (& hic nostro res admirabilis æuo)
Mecœnas reliquis anteferendus erit.
Qui(quod vix olim pauci, sed tempore nostro

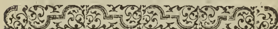
Nullus penè graues præstitit inter opes)
In studia è paruo pauper largitur aceruo,
Quantas non vllus diues auarus opes.
Nam qui magna dedit, quæ vix dedit vnus & alter,
Hoc nostro doctis tempore dona viris,
Quamuis magna dedit, nō magna dedisse videtur:
Cui maiora datis, quæ dare posset, erant.
Nunc sibi nunc placeant, quos nostra habet Aula potentes,
Et dare se doctis præmia magna ferant.
Vnus sola decem dat parua numismata, & omnes
Iam Mecœnates post sua terga videt.
Vnus egens, sed sponte, Deo qui cuncta reliquit,
Diues, & antiquæ nobilitatis homo:
Inter mendicos vltrò sua qui dedit olim
Nomina, Franciscum subsequitúrque ducem:
Franciscum, Christo qui sub duce paupere pauper
Militat, & multos, qui comitentur, habet.
In quib' vnus hic est animo pauperrimus HVGO:
Ingenio cùm sit diues, & eloquio.
Cuius & in magna vox admirabilis aula,
Gratáque Parisia semper in vrbe sonat.
Nec dubium bona quin possit maiora relictis
Quærere, quæsiti si sitis vlla foret.
Sed non vllä semel contempti cura peculi,
Vlla viro spretas condere rursus opes.

Quod satis ipse probat facto generosus in isto,
Mecœnas pauper pauperis esse volens.
Miror & vnde tibi res venerit ista, Valeti,
In mentem, vt velles pauperis esse cliens.
An tibi tam sterilis, tam nullis artibus æqua
Aula tibi visa est Regia, quanta fuit?
Vt non eligeres de mille potentibus vnum,
Quem Mecœnatem dixeris esse tuum?
Non erat hîc Abbas aliquis, vel Episcopus ingens?
Non qui de Christi cardine nomen habet?
Qualis ibi meus est Mecœnas optimus vnus,
Lux Lotharingiacæ Carolus ille domus.
Cui licet hinc curas, illincque det Aula frequentes,
Qui licet immensum vertice portet onus,
Respicit afflictas tamen vltrò sæpe camœnas:
Et prompta doctos subleuat æquus ope.
Huic aliquem similem, similem si quē capit Aula,
Quæsisses, sed vix inueniendus erat.
Quæsita est ideo tibi quæ fuit vna secunda
Anchora, quæ naui sola relicta tuæ,
Vt quia nūc non dant, quæ debēt, & dare possunt
Pauperibus dites dona piisque viris,
Quam tibi non licuit plenis de fontibus vndam
Haurire, è riuo pauperiore petas.
Nec tua te, quamuis spes insperata, fefellit:
Quæ non dat torrens, riuulus ecce dedit.
Qui quecūnque pios sibi quis donauit in vsus,

In studiorum vsus contulit ipse pios.
Quod tua, quod grato mea nunc pia carmine Musa,
Ne lateat factum tempus in omne, facit.
Nam quamuis patriæ consors tibi gratulor, ipse
Gratulor hac patriæ plus quoque sorte meæ.
Magna meæ patriæ laus est habuisse patronos
Auratum è prima nobilitate duos.
Nam mihi iam iuueni studiorum fautor & author
IANVS erat Lotaræ gloria prima domus.
Morte sua functi patrui Lotarenus alumnum
CAROLVS excepit, Regis & esse dedit.
Iure igitur memori semper mea carmine Musa
Per Lotarenigenas ibit amica suos.
Quæ cùm sit patriæ per me laus maxima nostræ,
Non minor est patriæ quæ modò sera venit.
Illi me dites iuuère, iuuántque patroni:
Tu popularis egens sospes egentis ope es.
Nec minor est pietas, sed (Christo iudice) maior
Eius, cui fuerant parua Minuta duo.
Quæ tamen exilis pia fœmina contulit vnum
Pauper in ærari magna tributa sacri.
Cúmque Deo partita breuis patrimonia census,
Ipsa tulit partem, pars data iusta Deo est.
Exemplum Viduæ cœlebs renouauit & HVGO:
Illa dedit pauper, pauper & iste dedit.
Fœnerat illa Deo, quæ dat munuscula templis:
Fœnerat iste Deo, dans sua dona piis.

Nam quæ sit pietas maior, quàm velle benignum
Auxilium studiis exhibuisse piis?
Scilicet est studiis quædam concordia iunctis:
Omnes quidam artes conciliauit amor.
Nec vati vates quisquam bonus inuidet vnquam:
Nec faber est socio res odiosa fabro.
Certè non medico medicus pius inuidet HVGO,
Ad medicas artes cui sua dextra patet.
Nam medicina duplex hominis pro duplice parte:
Arte sua hæc animum, corpus at illa leuat.
Artibus humanis homines seruare periclis
Conuenit, & nomen forsitan inde trahunt.
Ars diuina quidē est, quā sacra, Deúsque docētur,
Nec minùs humanis annumeranda tamen.
Quisquis amans hominum est, alienum non putat à se,
Humanis quicquid ferre putatur opem.
Et quia non vni tribuit Deus omnia posse,
Qua fas cuique homines parte iuuare, iuuet.
Quid nisi sacra docet sapientia, quàm suus vt sit
Alter amans fratris frater vt ipse sui?
Hæc tua materia est, tu⁹ hic labor vnicus, HVGO:
Regalis Doctor qui pia sacra doces.
Qualia tū que doces, factis tibi vera probantur:
Qui facis hæc, aliis quæ facienda doces.
Munificum esse mones, sis munificus priùs ipse.
Testis hic, & plures, quos mea Musa tacet.

Quos Vel principibus commendas, Vel quibus ipse
Quæ tibi dat Princeps munera contribuis.
Pro quibus officiis multi debent tibi multa:
Plurima sed patriæ debet & ora meæ.
Quam tu muneribus, quam tu dignaris honore,
Cum iuueni medico, cui fauet illa, faues.
Sed tuus exhaustus ne iam labor irritus omnis
Fiat, in inceptis perge manere tuis.
Dant extrema decus: cursorem meta coronat:
Fac tangat me tam túque tuúsque suam.
Quod facies, nisi deficies: quod non decet actu
Extremo Vatem, qualis es ipse, bonum.

VERSION DE LA PRECEDENTE ELEGIE.

PLACE antiques Pisons, Messales, & tous
ceux,
Qui ont le premier los d'aider aux vertueux:
Mecœnes renõmez, cedez tous, cedez ores,
Quoy qu'illustre auiourdhuy vostre gloire est encores.
Ce vous est grãd hõneur d'auoir entretenus
Les Poëtes, enrichis de voz grãds reuenus
Cõme des ruisseletz d'vne grãde fontaine,

Ou de ceux d'vn grand fleuue, enrichie
eſt la plaine.
Ceſtuy faiɛ̃t plus que vous, qui verſe les
grands eaux,
Et les fleuues enflez de ſes petits ruiſſeaux:
Qui ſon theſor pauuret, & ſa pauure che-
uance
Aux pauures ſtudieux depart en abõdãce.
Peu de riches iadis,&biẽ moins maintenãt,
Donnent de leur auoir ſi liberalement.
Car qui donne beaucoup (peu le font à ce-
ſte heure)
Ne donne pas beaucoup, quand plus luy
en demeure.
Ie plaiſent maintenãt noz riches courtiſãs,
Ie vẽtãs de dõner les grãds dõs aux ſçauãs,
Les cent,les mille eſcus:ſi n'y a il perſonne,
Qui donne ce qu'il peut,comme ceſtuy le
donne:
Qui riche & de maiſon à tout à dieu quitté,
Et pauure mẽdiant Sainɛ̃t François imité:
Le pauure S.Frãçois,& ceux,qui ont ſuyuie
De Chriſt & de François pauures la pau-
ure vie.
Le pauure toutesfois biẽ riche ſe fait veoir
En ſa douce eloquẽce,&en ſõ grãd ſçauoir:
Ce qui la docte voix en cour eſt admirable,

Et a touſiours eſté à Paris aggreable:
Dont bien facilement il auroit amaſſé
Des biens (ſ'il euſt voulu) plus qu'il n'en a
laiſſé.
Mais ayant la richeſſe vne fois meſpriſée,
De plus en amaſſer ne luy viẽt en penſée.
Ce qu'il fait genereux fort biẽ voir en cecy,
Pauure Mecœne eſtant d'vn, qui eſt pau-
ure auſsi.
Et te faiſant client ie m'eſbahis bien cõme,
Válet, tu as choiſi pour Mecœne vn pau-
ure homme.
Ne ſçauois tu trouuer parmy la court du
Roy
Entre mille ſeigneurs vn Mecœne pour toy?
Quelque Eueſque, ou Abbé, qui euſt la
bource pleine,
Ou vn tel Cardinal, qu'eſt celuy de Lor-
raine
Mõ Mecœne? lequel biẽ qu'il ſoit oppreſſé
Des affaires d'eſtat, dont il ſe void preſſé,
Regarde les ſçauans, & leur Muſe affligée,
Qui ſe treuue par luy prõptemẽt ſoulagée.
Mais puis qu'on n'en void point de tel, tu
as ietté
L'ancre de ton nauire en port plus arreſté.
Car voyãt l'opulãt au docte le plus chiche,

Tu as plus eſperé du pauure que du riche:
Sans que tu ſois fruſtré de ton eſpoir, Vâlet,
Puiſant plus qu'en vn fleuue, en vn bas ruiſ-
ſeler.
Noz muſes & noz vers le facẽt dõc notoire,
Si biẽ qu'à tous iamais en dure la memoire:
Et l'eſtre d'vn pays ſoit à ioye à noz deux:
Mais pl⁹le ſoit à toy ceſtuy rẽcõtre heureux,
Qui ne t'aide rien moins, & rien moins ne
t'honore,
Que moy Iehan de Lorraine, & que Char-
les encore:
Celuy liberal oncle, & ceſtuy liberal
Son nepueu: qui m'a fait eſtre Poëte Royal.
Car ſi de leurs grands biens i'ay receu à
largeſſe,
Tu n'es moĩs ſecouru d'vne pauure richeſſe.
Du tournois de la Veufue autant feit com
pte Chriſt,
Comme des grands preſens, que l'homme
riche offriſt.
Car du bien de la Veufue vne bõne partie
Eſtoit offerte à Dieu, l'autre eſtoit pour ſa
vie.
Elle vſuroit à Dieu, au tẽple offrãt ſon bien:
Ceſtuy vſure à Dieu, l'offrãt aux gẽs de biẽ.
Et où ſçauroit on mieulx l'employer & le
mettre,

Que d'en aider aux bons, & aux hommes
de lettre?
To⁹ estudes sõt ioinctz d'vne forte amitié.
HVGVES bon Poëte au Poëte onq n'eust
inimitié.
Et HVGVES Medecin de l'esprit n'a enuie
Au Medecin du corps, qui no⁹ garde la vie.
La medecine ainsi de l'ame monstre bien
De porter amitié à son frere Chrestien.
Tu le dis & le fais, HVGVES, qui charitable
Aides aux indigẽtz d'vne main secourable:
Soit en dõnant du tien, ou en recõmandãt
Aux princes ceux, qui vont ton secours
demandant.
Et pour ce debiteurs te sont plusieurs per-
sonnes,
Mais ma patrie plus: quãd liberal tu dõnes
Ta faueur liberalle au ieune Medecin,
A qui donne faueur tout nostre Limosin.
Pousse donq iusqu'à fin, HVGVES, ton
entreprise,
En poussant ton Válet iusque au bout où
il vise.
La fin courõne l'œuure, & le viste coureur,
S'il n'acheue son cours, n'emporte point
l'honneur.

AD FRANCISC. BRIGARD, MEDICINAE DOCTOREM PRAEstantisſimum, & Regium Medic. meritiſs. Epigramma.

HVGONIS vellem tibi commendare clientem,
Ni commendatus iam foret ille ſatis.
Si tamen eſt nullus tam grandis & altus aceruus,
Quem non maiorem res quoque parua facit,
Accedat cumulus mea fac vt gratia paruus,
Charior vt tibi ſit, qui tibi charus erat.
Nam patriæ iuuenis conſors mihi, ſicut & artis.
Eſt tibi: ſi faueas huic, mihi & ipſe faues.
Quémq; illi tribues, tribues mihi fautor honorem:
Patria pars homini ſi ſua cuique ſui eſt.

NICOLAO LEGRAND, MEDICO REGIO.

Magnus es ingenio, medica quoq; magnus in arte:
Magnáque Pariſiis nunc tua fama volat.
Magnus es: inde tuum non eſt ſine numine nomẽ:
Quod tibi ceu fato Parca benigna dedit.
Dignus eras & ob id magno quoque carmine dici:
Sed mea non magnum parua camœna ſonat.
Quantulacũque tamen vox eſt mea, clamat ineſſe
Famã, artem, ingenium, nomina magna tibi.
Ad tot nunc cumulũ vis magna accedere magnũ?
Fac tua ſit patriæ gratia magna meæ.

Εἰς ἰατρὸν λαμπρότατον, ΠΕΤΡΟΝ ΛΑΦΙΛΑΙΟΝ, Ιο. Αὐράτου ἐπίγραμμα.

Ἄξενος ἦν ποτε κόλπος ὁ ποντικὸς ἐξονομασθεὶς,
Εἶτα καὶ εὐφημισμὸν ἐς εὔξεινον μετεκλήθη.
Αὐτὰρ ἐναλλάγδην σὺ πάλαι κληθεὶς Ἀφιλαῖος,
Εὐφίλιος μοὶ ἔσῃ καὶ ἀλήθειαν μετακληθεὶς.
Ὡς πολλούς τε φιλῶν, πολλοῖς τε φιλούμενος
αὐτὸς
Εἵνεκα τῆς σοφίης τε, καὶ εἵνεκα τῆς ἀρετῆς σῆς
Παντοίης, πᾶσαν γὰρ ἔχει ἀρετὴν σοφὸς ἀνὴρ,
Ἴητρος δὲ μάλιστα, φιλάνθρωπον μάλα πάντων
Τὴν σοφίην μελετῶν, σώζειν θνητῶν γένος ἀνδρῶν.
Ἧς σοφίης ἀρετῆς τε νέον ζηλήμονα τοῦτον,
Ὡς ἐμὸν ὄνθ᾽ ὁμόπατριν, ἐμοῦ χάριν εἰ σὺ φιλήσεις,
Οὔτ᾽ ἄφιλός κ᾽ Ἀφιλαῖος ἔοι ἐμοῦ, οὔτ᾽ ἐγὼ αὐτοῦ.

SIMONI PIETRE, D. M.

PETRAEI tibi si Petri domus illa Galandi
Nota, vetus nota est si domus illa mihi:
Si mensa iuuenes vsi, sale si sumus vno:
Si tua Ronsardus, si mea fama meus:
Cuius ego ingenium, tu corporis omnia curas,
Et vitia, & morbos, quos labor ipse dedit:
Auratum simul & Ronsardum ambire putato,
Pro patria cuius me pius vrit amor.

ROBERTO GREAVLME, D. M.

Multos Thyrsigeros, paucos prouerbia Bacchos
Esse ferunt, frustrà nec, reor, esse ferunt.
Multi sunt claudi similes Chironis: in illis
Chirones paucos sed tamen esse puto.
Vnus & è paucis tu Gallicus esse videris
Chiron: cui Chiron cedat & ipse vetus.
Fortè roges quis sit Chiron, quis claudus & ille,
Hærebat iuncto qui sibi semper equo:
Esse domi claudos medicos, studiisque vacare
Consultantum hominum qua licet vsq; decet.
Rursus equo medici debent hærere volucri,
Si qua lues lentam non dat acuta moram.
Ille tamen claudus Chiron super astra volauit
Arte sua: arte volas tu super astra tua.
Quæ nunc grata suo lusit tibi Musa fauore,
GRAEALME, vt faueas, cui mea Musa fauet.

GERARDO DENYSOT, D. M.

Si mihi iam iuueni iuuenis tu cognitus olim,
Inter maiores maior & hæsit amor:
Nam tibi quæ colitur, colitur simul & mihi tecum
Claussarum, quæ non maior in vrbe, domus:
Et tua Græca mihi sunt lecta poëmata sæpe:

sæpe etiam mea sunt carmina lecta tibi:
Qui Dionysiaco cognomine sicut & arte
Nobilis es, Musis nam Deus ille fauet:
Fac igitur veteris des hoc mihi pignus amoris,
Consorti patriæ fautor vt esse velis.
Quem dederis patriæ, patrius tibi reddet honorem
Carminibus vates qua licet vsque suis.

LVDOV. DVRET. MEDIC. REG. ET PROFESSORI.

Accipe non duro, Durete, hæc carmina vultu,
Si collega meus nuper, amicus adhuc.
Nec dubito quin sis, & sis sine futurus:
Si modò Dureti durior ære fides.
Si modò Dureti durare perennia par est
Singula quæque, libros, nomen, amicitiam.
Nánque tuum, Durete, nihil durabile non est:
Ars tuáque, vt durent corpora salua, facit.
Et saluæ saluo durant in corpore mentes:
Mentibus & saluis carmina mentis opus.
Artis & est præses simul huius & huius Apollo:
Quam tu iandudũ es, quámque professus ego.
Tu facis vt docti valeant vigeántque poëtæ:
Quod faciunt, vates artis opísque tuæ est.
Carmina quæ facio, debentur cuncta medenti:
Arsque mea hæc omnis pendet ab arte tua.

Quod si nostra suos à te facundia neruos,
Robur in assiduos sumit & vsque modos:
Quique tuus præses, meus est & præsul Apollo:
Eiusdémque dei cultor vterque sumus:
Quis dubitet quin sit fœdus commune poëtis
Et medicis, vnus cùm sit vtrísque Deus?
Quæ si ita vera putas socij da pignus amoris
Hoc mihi, vt Auratū quisquis amabit, ames.
Huic faueat tua mēs, mea cui mēs cúmque fauebit:
Hunc, ego quem cupio cúmque iuuare, iuues.
Vt certè cupio, qui nostra Valetius ad te
Hæc tulit imparibus carmina lusa modis.
Qui tua nunc per me suffragia sedulus ambit:
Musáque per quem nunc ambitiosa mea est.
Nam licet ambitio res est aliena poëtæ,
Laus patriæ non est res aliena mihi.
Ille mihi patriæ, studio tibi iunctus & arte:
Ille fauore meo est dignus, & ille tuo.

IACOBO CHARPENTIER,
D. M. ET REGIO PROFESSORI.

Si Carpentari mea non absentia quidquam
Detrimenti affert pristinæ amicitiæ,
Qui soleo rarò raros inuisere amicos,
In quibus est constans, constat & esse, fides:
Nam quid opus vano seséque, aliósque labore

Vexare, & stulto conficere officio?)
Mens quorum est præsens, præsentia corporis vt sit:
Nam præsens menti est mens tua vbique meæ.
Sic Deus ipse absens humana negocia curat:
Præsentemque tamen dicimus esse Deum.
Tu quoque si verè es præsens mihi, sicut & ipse
Sum tibi, fac præsens sis vt & ipse meis.
Atque huic præcipuè, patriũ mea quẽ tibi amicũ
Carmina commendant de meliore nota.
Sic Carpenta tibi faueat: sic nomine verso
Sit Carmenta meis prospera carminibus.
Nam tibi quæ tenui, hæc eadem mihi nomine molli
Præsidet Euandri mater amica sui.

IO. ROCHON, D. M.

Aspera cùm tibi sint spinosi nomina ruchi,
Ars tamen est lenis, nomen & inde trahit.
ἠπιόνη *Græcis quæ dicitur:* ἤπια *verò*
Lenia sunt: lenem ars & tua præstat opem.
Testis ego, & testis mea nupta, & nubilis olim
Filia, nunc docto nupta quoque ipsa viro.
Quos tua seruauit grauibus solertia morbis:
Et seruaturam sæpius esse puto.
Si tibi sum iuuenis, iuuenis tu cognitus ipse
Et mihi, pérque suos credit vtérque gradus:
Quæ mihi cura mei est, eadem mihi cura meorum:

Quare commendo méque, meósque tibi.
Non quia nunc morbo domus vllo læsa laborat,
Gratia magna Deo, gratia magna tibi,
Sed quia de patrio mea cura laborat amico:
Quem commendatum comprecor esse tibi.

HIERONYMO DE VARADE, MEDICO REGIO.

Si memor es, quis me tibi iunxerit vsus in aula,
Tunc, Varadæe, tui cum laris hospes eram:
Cum breuis vna duos Turricula Regia cepit,
Te ceu Phylliridem, me velut Aeacidem:
(Nam tu Regis eras Chiron fidissimus alter:
Regi Pelides cantor ego alter eram)
Paruáque turris erat tibi Peliacum velut antrum,
A tanto medico vix habitanda domus:
Horum si memor es, tua fac nunc gratia prosit
Huic, tibi commendo quem tuus hospes ego.
Nam patriæ ille mihi consors: patriǽque fauere
Pro patria cæsus me monet Aeacides.

NICOLAO PICARD, MED. REG.

Si te, si bene mi Picarde noui,
Quàm sis certus amicus & fidelis:
Et dignus videor tibi quem amicis
Certis annumeres, fidelibúsque,
Hanc da nunc operam mihi fidelem,
Vt qua sum patrios fide ergà amicos,

Hac sis in patrium meum tu amicum.

SYMEONI DE MALMEDY

D. M. ET P. R.

Si tua, Malmedi, me Præside & auspice primùm
Vis est ingenij cognita & eloquij:
Si saltata tuo mea sunt mihi carmina socco,
Si duce te cœcus vidit, vt antè, senex:
Ille senex Plutus, qui, te miserante, recepto
Lumine tam gratus, tam memor éstque tui:
Vt tu ille antè Malusmedius, medicus bonus inde
Nunc sis, quod puero nominis omen erat:
A sene nec sola est hæc reddita gratia Pluto:
Sed quibus ipse præest, addit & addet opes.
Quod manifesta probat tua tā citò nuper in Aula
Muneribus geminis Principis aucta domus.
Cuius dux fueras senis orbi luminis, illum
Vt tua rettulerit non sine luce manus.
Inque locum Rami quòd sis suffectus: at ille
Iam misero Pluto sit miserabilior.
Quòd vetus illa nouo si sit reddenda theatro
Fabula, Ramus sit Plutus Aristophanis.
Excepto sua quòd sint reddita lumina Pluto:
At Ramus semper luminis orbus erit.
Nam semel ille Deûm qui iura, fidémque fefellit,
Non est vt medicos possit habere Deos.
Non si ducatur Medicorum in Præsidis ædem:

Non si captârit somnia mille Dei.
Sed satis ad lepidum sit nostra iocata sodalem
Ad medicum medici functa camœna vice.
Nam tua corporibus velut ars mala discutit ægris,
Sic mentes ægras nostra camœna leuat.
Nunc igitur præsens mea sit medicina dolenti:
Quàm tua, tam felix ars mea sitque tibi.
Sic quem commendo, pro parte fac ipse virili,
Qua potes, & quanta sedulitate iuues.
Sic precor occurrat meus iste Valetius omen,
Quòd tua membra breui sint valitura. Vale.

GVLIELMO CAPEL, D. M.

Si dictamna feræ monstrârunt Cretica capræ,
Pulsa quibus tergo fixa sagitta cadit:
Nutriuisse Iouem si fertur Cressa capella,
Officijque sui præmia sidus habet:
Totáque de cœlo pendet Medicina, sólóque,
Sideribus cœli, graminibúsque sóli:
Atque vtríque præest elemento hirsuta capella,
Loricam cuius de cute alumnus habet:
Apta Capellano dederat sua Parca capellæ
Nomina, qui Medicus Regius antè fuit. [1]
Apta Capella tibi nascenti Parca capellæ
Nomina, quæ medicam repperit, ipsa dedit.
Quæ mea si quæras tecum mea Musa iocata
Cur sit in insolitos exspatiata modos,
Vt tibi commendem, quem commēdare necesse est,

Quò ratio patriæ sit tibi habenda meæ.
Quem pro parte iuues, mi Chare Capella, virili,
Vt teneat meritum patria nostra locum.

YVONI MARCHANT, D. M.

Mercurius merces, sed & ipsas repperit artes,
Quas profitens nomen Mercurialis habet.
Mercurius tibi dat nomen, dat & ille poëtis:
Testis & his Flaccus Mercurialis erit.
Qui se Mercurium multis seruâsse periclis
Grato testatur carmine sæpè suo.
Et tuus ille Deus multos seruauit Apollo:
Seruat Apollinea nunc vir & arte frequẽs.
Quinetiam inter se sua mutua dona feruntur,
Hic illi virgam, huic ille dedisse lyram.
Virgam, quam gemino circum serpente virentem
Gestat Apollineus vester & ille Deus.
Quòd si Mercurio tanta & concordia Phœbo:
Et te Phœbus amat, Mercuriúsque simul:
(Alter enim nomen tibi contulit, alter & artem)
Cõmune & mecum est numen vtrúmque tibi:
Fac sit apud medicum mea te non vana poëtæ
Gratia, Mercator, pro populare meo.
Sic tibi Mercurius, sic adsit amicus Apollo:
Est mecum quòd idem numen vtrúmque tibi.

OLIVARIO DE VIOLAINES D. M.

Ni foret ille mihi patrio coniunctus amore
Quem mea commendat vox, Violæne, tibi:
Non tibi, non alijs mea Musa molesta fuisset:
Nec grauis officij tale subisset onus.
Sed quid agat, quamuis sit inambitiosa, pudénsque
Musa, nec in lentas officiosa preces?
Si patrius nunc cogit amor, si cogit honestus
Affectus patriæ quémque fauere suæ?
Ignoscas igitur, ciuis pro ciue laborans
Supplice quòd supplex sit mea Musa tibi.

AD ANTO. VALETIVM MEDICVM, DE IO. AVRATO, Poëta Regio Græc. & Lat. Aredij le Roy

HENDECASYLLABI.

SI tantùm celebris tulère famæ
Vates, quos veterum educauit ætas,
Qui præter Veneres, Cupidinésque,
Præter nequitias salaciores,
Mordacésque iocos, ineptiásque
Certanteis Sybariticis libellis,
Præter delicias, saléesque foedos,
Mixtos illepida procacitate,
Quos non vnius assis esse duco
(Compti sint licet expolitiore
Versu, molliculo, venustulóque)

Nullam carminibus pudicitatem,
Nullam munditiam suis libellis,
Et nullam sonuêre castitatem:
Non certè leuiùs pij, boníque,
Quos nunc Gallica Musa dat, Poëtæ,
Quorum carminibus nihil profani,
Quod menteis hominum inquinare poßit,
Et nil præter inest sonos pudicos,
Primum promeruêre palmæ honorem.
Qualis est patriæ meæ, suæque
Lumen egregium, decúsque summum
AVRATVS, *Latio sòlo & Pelasgo*
Notus arbiter vtriúsque linguæ:
Quo non candidior, benigniórque
Aut est, aut fuit, aut erit Poëta,
Præstans omnibus, omnibus poëtis,
Natura, ingenio, eruditione,
Doctrina, studio, nitore, vena,
Puritate, pudore, castitate,
Fama, nomine, mente, honore, tantò
Quantò aurum reliquis præit metallis.
Cuius carmina dulciora melle
Hyblæo, & Siculæ liquore cannæ,
Fundunt ambrosiæque, nectarísque
Succos perpetuo fluente riuo:
Cuius carmina sunt pudica, casta,
Et nullo sale pruriente tincta:

Iocos, delicias libidinosas,
Lusus, nequitias, facetiásque
Peius vipereo cruore vitans,
Et peius cane, peius angue sæuo
Modos defugiens periculosos.
Nam castum esse decet pium poëtam
Ipsum, & versiculos magis necesse est
Castos esse: licet neget Catullus,
Tantò impurior omnibus poëta,
Quantò castior est, pudiciórque
AVRATVS *meus omnibus poëtis,*
Nempè hoc diceret & Catullus ipse.
Hoc te credo satis (Valete) nosse:
Et nôrunt alij boni, piíque:
Notum gentibus est & his, & illis.
Nôrunt atque canunt, canéntque semper
*R*ONSARDVSQVE BAIFIVSQVE, *Galli*
Fontes eloquij, decúsque clarum.

IDEM AD EVNDEM.

Ingens es medica futurus arte,
Nec me spes mea, ménsque certa fallet:
Magnus es medica futurus arte,
Qui tam grãde malũ, malúmque duplex,
Quod & valde tibi fuit molestum,
Quod & valde mihi periculosum,
Quod Chironia nec manus, nec ipse
Phœbus, aut soboles sacrata Phœbi,

Quod nec Pergamei, ſeníſque Coï
Cura, nec Podalirij leuarit:
Quod cunɛ̃ti fugiunt, magíſque cunɛ̃tis
Quàm tigris catulis citata raptis,
Aut ſolis medio peruſta ſole,
Aut quàm ſcorpius impius timetur:
Tu non Pœonijs leuaris herbis,
Sed ſolo eloquio, nitore ſolo,
Et ſola probitate, mente ſola,
Doctrina, ingenio, modeſtiáque.
Paupertatis enim graueis dolores,
Liuoríſque mali malos dolores.
Profligare tibi fuit neceſſe,
Et feliciter vtriúſque morbi
Viciſti rabiem nitore ſolo
Mentis, Religionis, eloquîque.

